

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра соціології та психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Перший проректор
Харківського національного
університету внутрішніх справ

_____ **Сергій Бортник**
(підпис)

(дата, місяць, рік)

ПРОГРАМА

Виробничої практики для здобувачів, що навчаються за освітньо-професійною
програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
Протокол від 15.08.2023 № 8

Розробники:

1. Завідувач кафедри соціології та психології, доктор психологічних наук, професор Євдокімова Олена Олександрівна.
2. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук Філоненко Володимир Миколайович.
3. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна Алла Андріївна.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії фізичної культури, кандидат психологічних наук, доцент Павлик О.М.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент Греса Н.В.

1. Загальні положення

Програму проходження виробничої практики в Харківському національному університеті внутрішніх справ розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», вимог нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України, наказу Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року № 93 «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», Статуту Харківського національного університету внутрішніх справ, Положення про організацію та проходження всіх видів практики студентами та слухачами магістратури університету і регулює організацію та проведення всіх видів практики курсантів, студентів (слухачів), які навчаються в Харківському національному університеті внутрішніх справ (далі – ХНУВС, Університет).

Практика є невід’ємною складовою процесу підготовки фахівців-психологів, яка у визначенні свого змісту та регулюванні механізмів організації спирається на «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», що затверджені наказами Міністерства освіти України; на навчальні плани, загальні та фахові (спеціальні) компетенції, а також освітньо- професійні програми підготовки бакалаврів, що забезпечують системність та послідовність формування у студентів професійних навичок протягом всього навчання.

Програма виробничої практики передбачає завдання, які повинні:

- активізувати самостійну роботу студентів;
- сприяти освоєнню здобувачами міжнародних джерел інформації.

У відповідності до вимог сучасного суспільства до рівня компетентності спеціаліста завдання, що пропонуються здобувачам в рамках їх практичної підготовки сприяє:

- розвитку їх творчих здібностей;
- вдосконаленню вмінь формулювати проблеми та визначати шляхи їх вирішення на основі пошуку та аналізу необхідної інформації;
- закріпленню способів освоєння нових знань та вмінь.

Значимою перевагою університетської освіти є той розвиваючий ефект, який майбутній спеціаліст отримує від вивчення передбачених навчальною програмою фундаментальних, гуманітарних та спеціальних дисциплін. В період навчання здобувачі вивчають не лише нормативні курси, а й опановують систему спецкурсів, в яких висвітлюються актуальні проблеми психологічних дисциплін.

Органічне поєднання глибокого розуміння основ психологічних наук з широким загалом гуманітарних знань, які опановує здобувач під час навчання, дозволяє йому в стінах навчального закладу перейти від репродуктивних до оволодіння продуктивними формами виробничої діяльності, є практика.

Передбачена навчальним планом виробнича практика здобувачів, які готуються отримати диплом про освіту за спеціальністю 053 «Психологія» (практична психологія), є необхідним етапом підготовки до практичної та дослідницької діяльності.

Основна мета практики – закріплення набутих здобувачами знань, навичок та вмінь, які мають безпосередній вплив на професійний рівень майбутнього спеціаліста, формування професійних вмінь та навичок у галузі психодіагностики, психопрофілактики, психологічного консультування та інших форм діяльності практичного психолога, виконання самостійного дослідження та формування професійної ідентичності.

Проведення виробничої практики повинно забезпечити подальше поглиблення та закріплення теоретичних знань, що отримані в університеті, для всебічного застосування їх у процесі практичної, наукової, дослідницької, педагогічної діяльності в закладах освіти та на підприємствах різної форми власності, де необхідні фахівці з психології. Її проведення спрямоване на досягнення **наступних цілей**:

1. Ознайомлення здобувачів безпосередньо в ході навчального процесу (практика – це складова навчального процесу) з основними формами та методами проведення практичної та дослідницької роботи психологічного спрямування, з передовим психологічним досвідом та забезпечення практичного опанування ними.

2. Набуття професійних якостей майбутнього практика і дослідника, що відповідають вимогам сучасного суспільства, а також якостей зрілої особистості і особистісних якостей спеціаліста.

3. Виховання у здобувачів творчого, дослідницького підходу до виробничої практики, формування потреби в самоосвіті, підвищення своєї кваліфікації та майстерності.

4. Відпрацювати вміння та навички практичної та дослідницької роботи профільної спеціалізації на місці можливого працевлаштування.

Відповідно цілям здобувач-практикант повинен розв'язати такі **завдання**:

- 1) визначитися в дослідницьких інтересах, узгодити їх з можливостями бази практики, сформулювати тему практичної (дослідницької) роботи;

- 2) розробити методологічний апарат для виконання роботи, що включає визначення об'єкта та предмета дослідження, форму моделювання основної проблеми, добір адекватних методів та методик дослідження, спрямованої на її розв'язання;

- 3) провести відповідне емпіричне дослідження чи практичне впровадження відповідної психологічної розробки, яка передбачає використання діагностичного інструментарію, максимально пристосованого до умов діяльності організації або підприємства бази практики з урахуванням порад та побажаннями роботодавців;

- 4) узагальнити отримані результати та висновки, підготувати звіт;

- 5) захистити звіт щодо проходження виробничої практики.

Виробничу практику здобувачі проходять на четвертому курсі, у 8 семестрі. Загальний обсяг практики - **270** годин / 9 кредитів ECTS.

Практична підготовка здобувачів, що навчаються за спеціальністю 053 «Психологія» (практична психологія) є важливим необхідним ланцюгом у підготовці майбутнього фахівця до практичної діяльності.

2. Перелік умінь та навичок, які повинні набути здобувачі вищої освіти під час проходження практики

Після проходження виробничої практики здобувач повинен **знати**:

- зміст діяльності психологічних служб;
- зміст роботи психолога;
- основні види діяльності психолога (психологічна просвіта, психопрофілактика; психодіагностика, консультування тощо);
- необхідну для праці психолога-практика документацію;
- розподіл часу психолога на різні види діяльності;
- вимоги щодо оформлення кабінету психолога;
- специфіку роботи психолога в різних галузях діяльності;
- правила, обов'язки та етичний кодекс практичного психолога;
- правила оформлення з психологічної документації.

Після проходження виробничої практики здобувач повинен **вміти**:

- встановлювати зв'язки теоретичних знань з практикою;
- ознайомитись з особливостями своєї майбутньої професійної діяльності; з основними сферами діяльності практичного психолога, відпрацювати вміння та навички у галузі психодіагностики, психопрофілактики, та психокорекції, психологічного консультування та інших форм професійної діяльності;
- вміти виконувати роботу практичного психолога на підприємстві або організації;
- виконувати конкретні завдання психологічної служби підприємства або організації, що є базою практики;
- виробити навички творчого, дослідницького підходу до професійної діяльності, потреби у професійному розвитку та самовдосконаленні, а також навички проблемного професійного і соціально-гуманітарного мислення;
- визначення та творчого аналізу професійних проблем.

Таблиця 1

Зміст компетентності, що забезпечується	Шифр компетентності
1	2
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ЗК1
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ЗК2
Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	ЗК3
Здатність приймати обґрунтовані рішення	ЗК6
Навички міжособистісної взаємодії	ЗК8

Здатність працювати в команді	ЗК9
Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології	СК1
Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.	СК2
Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел	СК4
Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій	СК5
Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження	СК6
Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації	СК7
Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту	СК9
Здатність адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.	СК10
Здатність дотримуватися норм професійної етики	СК11
Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	СК12

3. Організаційно-методичні вказівки

У межах навчального процесу виробнича практика необхідна для вдосконалення знань та умінь, що отримані під час навчання у вищому навчальному закладі, закріплення загальних навичок, які здобувачі отримали під час навчально-ознайомчої практики, та формування навичок практичної роботи психолога на підприємстві або організації.

Базовими курсами для виробничої практики є загально - професійні дисципліни та спецкурси: загальна психологія, соціальна психологія, вікова психологія та психологія розвитку, практична психологія, психодіагностика, клінічна психологія, психологія управління, соціально-психологічний тренінг та інші.

Згідно з нормативними документами виробнича практика здобувачів за спеціальністю 053 «Психологія» (практична психологія) є обов'язковою складовою навчального процесу у вищих закладах освіти. Виробничу практику проходять на підприємствах, у навчальних закладах всіх рівнів, у центрах психологічної допомоги, науково-дослідних інститутах з психологічним напрямом, у психодіагностичних центрах, центрах психологічної реабілітації, психіатричних лікарнях, центрах зайнятості, центрах профорієнтації, комерційних організаціях та інших установах, де є психологічна служба, психологічна лабораторія або кабінет психолога.

Мета виробничої практики — удосконалити професійні вміння та навички на основі ознайомлення з практичною діяльністю психолога та її теоретичного осмислення.

Завдання практики:

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін;
- формування професійної ідентифікації майбутніх психологів, їх професійної самосвідомості;
- формування вмінь і навичок для реалізації психодіагностичної, профілактичної, розвивальної та психокорекційної функцій психолога;
- формування та закріплення вмінь складати програму дій на основі самостійно сформульованих гіпотез;
- вивчення технології проведення дослідження.

Під час проходження виробничої практик необхідним для здобувача є:

1. ведення щоденника спостережень у процесі проходження практики, у якому повинні бути відображені усі факти щодо особливостей завдань практики, які виконує студент-практикант. Щоденник повинен містити також аналіз ситуацій практики, проблем і труднощів, з якими він стикається в процесі виконання завдань практики; у ньому надається опис об'єкту практики та методів роботи студента-практиканта та ін.;

2. проведення психодіагностичного обстеження (з використанням різних психодіагностичних тестів та методик, які є відповідними для специфіки діяльності та функціонування бази практики), обробка, інтерпретація та систематизація отриманих результатів з використанням методів математичної статистики. Зміст даного пункту визначається керівниками практики від університету та бази практики;

3. участь у психопрофілактичній, консультативній роботі чи в іншому виді діяльності практичного психолога в якості асистента чи спостерігача. Самостійна реалізація заходів з психопрофілактики чи консультування. Узагальнення отриманих результатів.

4. виконання індивідуального завдання, що може бути пов'язане з курсовим дослідженням;

5. підготовка звіту практики.

4. Права та обов'язки осіб, які беруть участь в організації, проведенні та проходженні практики

На початку практики керівник від ХНУВС організує та проводить настановчу конференцію для здобувачів, що розподіляються на практику, пояснює план проходження та зміст практики. Забезпечує проходження здобувачами необхідного інструктажу, здійснює їх розподіл по базам практики, знайомить з керівниками практики на базах практики.

Вибір бази практики проводиться на основі аналізу виробничих та економічних можливостей підприємств та установ з точки зору їх придатності для проведення виробничої практики за спеціальністю 053 «Психологія» (практична психологія) з урахуванням можливості спеціалізації за певним психологічним напрямом. При цьому повинні враховуватися перспективи економічного та соціального розвитку відповідних галузей народного господарства, суспільний запит, потреби та плани прийому здобувачів за спеціальністю 053 «Психологія» (практична психологія), а також шляхи постійного покращання підготовки спеціалістів у відповідності з сучасними міжнародними вимогами науково-технічного поступу.

Відповідно терміну практики на базу практики розподіляються здобувачі, для яких призначається керівник практики за місцем її проходження.

Керівник практики від вищого навчального закладу зобов'язаний:

1. Забезпечити практикантів скеруванням на практику.
2. Спільно з керівником від бази практики забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
3. Ознайомити здобувачів з метою та завданнями практики.
4. Ознайомити здобувачів з правилами ведення документації.
5. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів, затвердити його та контролювати виконання.
6. Проводити індивідуальні та групові консультації.
7. Контролювати хід практики.
8. Оцінити роботу здобувачів на практиці.
9. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.

Керівник практики від вищого навчального закладу має право:

1. Ознайомитися з документами, що підтверджують необхідну кваліфікацію керівника практики від бази практики;
2. Контролювати зміст завдань та умови діяльності здобувачів під час проходження практики на базі практики;
3. Отримувати інформацію щодо дисципліни та результативності проходження практики здобувачами на базі практики

Керівник практики від бази практики зобов'язаний:

1. Спільно з керівником практики від навчального закладу забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
2. Ознайомити здобувачів-практикантів з базою практики.
3. Ознайомити здобувачів-практикантів з правилами техніки безпеки та протипожежної безпеки на робочому місці.

4. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів та контролювати його виконання.
5. Проводити індивідуальні та групові консультації.
6. Контролювати хід практики.
7. Оцінити роботу здобувачів на практиці, їхню готовність до професійної діяльності.
8. Підготувати характеристику на здобувача-практиканта.

Керівник практики від бази практики має право:

1. Отримати інформацію щодо змісту попередньої підготовки здобувачів – практикантів;
2. Інформувати керівника практики від вищого навчального закладу про порушення дисципліни здобувачами – практикантами;
3. Брати участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.

Здобувачі при проходженні практики зобов'язані:

1. Розпочати і завершити практику у визначений термін.
2. Перебувати на базі практики продовж усієї практики.
3. Якісно виконувати усю роботу, передбачену програмою практики. Невиконання хоча б одного пункту програми є підставою для не атестації здобувача-практиканта.
4. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики.
5. Виконувати розпорядження адміністрації бази практики та керівників практики.
6. Дотримуватися норм поведінки.
7. Дотримуватися положень Кодексу психологів.
8. Вчасно оформити документацію.
9. Захистити звіт по практиці.

Здобувачі при проходженні практики мають право:

1. Інформувати керівника практики від вищого навчального закладу про невідповідність завдань практики отриманим настановам та змісту професійної діяльності;
2. Отримувати інформацію, необхідну для виконання завдань практики, від керівника практики від вищого навчального закладу та керівника практики від бази практики;
3. Ознайомитися з документами, які регламентують проходження практики в цілому та виконання обов'язків психолога на базі практики;
4. За необхідністю отримувати консультації у керівника практики від вищого навчального закладу та керівника від бази практики.

5. Зміст та порядок оформлення звітних матеріалів

На захист навчально-ознайомчої виробничої практики (безвідривної) здобувач-практикант надає наступні документи, що відбивають зміст його діяльності під час практики:

- календар проходження практики, що відбиває графік роботи;
- щоденник практики, що відбиває зміст практики;
- звіт з практики, де практикант повинен описати хід практики, надати інформацію щодо бази практики, завдань психолога у відповідних організаціях та специфіки його професійної діяльності, а також навести власні враження та ставлення до отриманого досвіду;
- характеристику від керівника від бази практики.

6. Захист матеріалів практики та критерії оцінювання

Після закінчення терміну проходження виробничої практики здобувачі Університету подають на випускові (профілюючі) кафедри наступні документи: звіт, щоденник, характеристика;

Матеріали проходження практики захищаються на підставі звітних матеріалів, представлених практикантом, характеристик, відгуків викладачів – керівників практики.

Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості, залікової книжки здобувач та до додатка до диплома.

Захист звітів з практик проводиться у спеціальній комісії, що включає кваліфікованих фахівців-психологів. Звіт подається на захист тільки після його перевірки керівником практики. Комісія визначає оцінку за недиференційованим заліком з навчально-ознайомчої практики і вносить її у відомість.

Критерії оцінювання успішності практики є комплексними та спираються на три основних складових:

1. оцінка процесу проходження практики;
2. оцінка підготовленого звіту за результатами практики;
3. оцінка подання і захисту звіту за результатами практики.

Захист результатів всіх видів практики оцінюється як окремий заліковий модуль та не включається при підрахунку до підсумкового контролю дисципліни. Результати захисту всіх видів практики відображаються у заліково-екзаменаційних відомостях, залікових книжках, навчальних картках, додатках до диплома та оцінюються за 100 бальною шкалою з подальшим переводом до національної шкали та шкали ECTS.

Підсумки організації і проходження практики здобувачами, пропозиції щодо їх подальшого вдосконалення щорічно розглядаються на засіданнях кафедри.

Документація з проходження практики має зберігатися на кафедрі протягом одного року.

Розподіл балів між об'єктами оцінювання педагогічної практики наводиться у таблиці (табл. 2). Шкала оцінювання успішності навчання здобувачів – у таблиці 3.

Таблица 2

Розподіл балів між об'єктами оцінювання педагогічної практики

Об'єкти оцінювання	Бали
I. Завдання за структурою змісту діяльності практиканта: <i>Завдання 1.</i> Планування практичних завдань - опис проблеми, сучасні наукові концепції стосовно її, добір та обґрунтування методик дослідження. - обґрунтування програми психодіагностичної та/ або корекційної роботи. - складання програми психодіагностичної та/ або корекційної роботи. <i>Завдання 2.</i> Реалізація прикладних завдань - проведення психодіагностичної роботи; - формулювання висновків та рекомендацій. - проведення корекційної роботи. - проведення психопрофілактичної роботи <i>Завдання 3.</i> Звіт перед керівниками практики та оцінка практичної роботи - своєчасне затвердження напрямків та змісту практичних завдань - періодичне відвідування консультацій; - своєчасне подання звіту на перевірку.	<div style="text-align: right;">10</div> <div style="text-align: right;">60</div>
II. Дотримання вимог щодо оформлення роботи: <ul style="list-style-type: none"> • брошурування, наявність і оформлення обкладинки; • акуратність подання тексту, відсутність помарок, помилок; • наявність змісту та нумерація сторінок, таблиць, малюнків, відповідність нумерації; • відповідність структурним вимогам керівника; • наявність списку літератури і дотримання правил його подання і оформлення. 	10
III. Захист: <ul style="list-style-type: none"> • ґрунтовність доповіді про результати виконання практичних завдань; • аргументованість відповідей на зауваження керівника; • чіткість, структурованість доповіді; • володіння увагою аудиторії. 	20
Разом	100

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	« Відмінно » – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	« Дуже добре » – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	« Добре » – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	« Задовільно » – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	« Достатньо » – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	« Умовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань,

			робота, що потребує повної переробки
--	--	--	--------------------------------------

7. Інформаційне та методичне забезпечення

Рекомендована література (основна та допоміжна).

Основна:

1. Біла О. Г. Соціально-психологічні детермінанти особистішого становлення психолога-практика // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наук. пр. Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. - К.: ГНОЗІС, 2003. - Т.V. - Ч.6. - С. 18-22.
2. Верко С. С. Психолог в організації: "за" і "проти" // Актуальні проблеми психології: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. - Т. Ч. - К.: Інститут психології ім. Г.С.Костюка, 2002. - С. 207-211.
3. Коротка інформація щодо діяльності системи центрів соціальних служб для молоді // Практична психологія і соціальна робота - 1999. - № 7.- С. 43-46.
4. Максименко С. Д., Ільїна Т. Б. До проблеми розробки освітньо-кваліфікаційної характеристики сучасного психолога // Практична психологія та соціальна робота. - 1999. - № 1. - С. 2-6.
5. Матвеева М.П. Організація роботи шкільного психолога: Методичні рекомендації. - Кам'янець-Подільський: Інформаційно-видавничий відділ Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету, 2001.- 36 с.
6. Основи консультативної психології: Аналіз сучасних концепцій: Методичні рекомендації для студентів педінститутів спеціальності "Практичний психолог в закладах народної освіти" / Укладач О.Ф.Бондаренко. - К.: РНМК Міносвіти України, 1992. - 116 с.

Допоміжна:

1. Основи практичної психології / В. Панок, Н. Чепелева, Т. Тита-ренко. - К.: Либідь, 2001.-534 с.
2. Основи психології / За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця - К.: Либідь, 1996.- 632 с.
3. Панок В. Г. Концепція національної соціально-психологічної служби // Педагогіка і психологія. - 1994. - №2.- С. 3-10.
4. Панок В. Г. Українська практична психологія: визначення, структура і завдання // Практична психологія і соціальна робота. - 1997. - №10. - С.; -1998. - №1. - С.
5. Пов'якель Н. І., Блохіна І. О. Психологічні передумови становлення позитивної Я-концепції як базової компоненти професійного самовизначення психолога // Психологія: Зб.наук. пр. - Вип. 2 (5). - К.: НПУ, 1999. - С. 177- 183.
6. Положення про психологічну службу системи освіти України // Практична психологія та соціальна робота - № 2. - 2000. - С. 35-38.

7. Права дитини: Від витоків до сьогодення: Збірник текстів методичних та інформаційних матеріалів. - К.: Либідь, 2002. - 280 с.
8. Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи. - К.: Наукова думка, 1992. - 198 с.
9. Права людини: Основні міжнародно-правові документи/ Упоряд. Ю. К. Качуренко .- К.: Вища школа, 1989. - 248 с.
10. Практична психологія в системі освіти: Питання організації та методики / За ред. В.Г.Панка. - К.: Либідь, 1995.- 204 с.
11. Психологічне консультування (психологічна служба - молоді) / Укладач Федорчук В. М. - Кам'янець-Подільський: Науково-видавничий відділ Кам'янець-Подільського педагогічного інституту, 1996.-32 с.
12. Савчин М. Загальна психологія. - В 2 кн. - Т. 1. - Дрогобич: Відродження, 1998. - 159 с.
13. Сидоренко І. С. Актуальні напрямки роботи психолога в організаціях малого бізнесу // Актуальні проблеми психології. Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. - Т. 4. - К., 2002. - С. 211-213.
14. Скоков С. І. Психологічна служба в установах кримінально-виконавчої системи України // Практична психологія і соціальна робота - 2002. - № 6. - С. 54-58.
15. Чепелева Н. В., Пов'якель Н . І. Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога // Психологія: Збірник наукових праць - Вип. 3. - К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 1998. - С. 35-41.
16. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції. - К.: Либідь, 1996. - 264 с.

8. Додатки

Додаток № 1

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

Студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Рівень вищої освіти _____

Спеціальність _____

Спеціалізація _____
(назва)

_____курс, група _____

Наказ про організацію та проведення всіх видів практики студентів (слухачів)
Університету

(номер та дата видання наказу)

Строк проведення практики з _____ по _____.

Завідувач кафедри
соціології та психології факультету №6
Харківського національного університету
внутрішніх справ

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

проходження _____ практики слухачем

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (№ навчальної групи факультету)

_____ (назва вищого закладу освіти)

Строк (термін) проходження практики _____

№ з/п	Заплановані заходи
1.	Відвідування настановної конференції. Розподіл на практику.
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

Студент

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (дата)

_____ (підпис)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Керівник практики:

ВІД ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

(підпис)

(звання, посада, П.І.Б.)

Від

Назва

(підпис)

(звання, посада, П.І.Б.)

Робочі записи під час практики

Дата	Зміст

Порядок ведення щоденника:

У розділі «Робочі записи під час практики» у хронологічному порядку розміщуються:

1. Особисто виконана робота.
2. Позитивний досвід роботи співробітників, усього колективу.
3. Труднощі й недоліки, які заважали нормальній діяльності підрозділу та стажиста (практиканта).
4. Статистичні дані, цікаві з точки зору вивчення предмету.
5. Висновки та пропозиції щодо поліпшення діяльності органів внутрішніх справ, підприємств, установ, організацій тощо.

**Відгук і оцінка роботи практиканта на практиці
керівника практики від установи**

Керівник практики: _____
установи (підпис)

_____ (звання, посада, П.І.Б.)

Висновок керівника практики від Університету про проходження практики

Дата складання заліку " _____ " _____ 20____ року

Оцінка:

за національною шкалою (словами)	кількість балів (цифрами і словами)	за шкалою ECTS

Керівник практики від вищого навчального закладу

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Порядок складання звіту:

1. У кінці практики здобувач складає звіт про практику обсягом не менш 10 сторінок.

У ньому містяться:

1.1. Назва підприємства, установи, організації їх стисла характеристика.

1.2. Підсумки виконання програми практики та індивідуальних завдань (що конкретно зроблено; що вивчено, узагальнено; відпрацьовано практично).

1.3. Думки про результати практики.

1.4. Висновки щодо позитивних моментів організації та проходження практики.

1.5. Труднощі і недоліки, які виникали під час проходження практики, недостатність знань, отриманих під час навчання.

1.6. Пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу та поліпшення організації практики в установах, організаціях тощо.

До звіту додаються матеріали, в яких вміщено узагальнення (копії документів, виконаних у ході практики, довідки, плани, опис виконаних завдань, матеріали наочної агітації).